

Maribor, 19.4.2018

DRŽAVNI SVET RS
Šubičeva 4
1000 Ljubljana
gp@ds-rs.si

ZADEVA: Delež tujih delavcev, priseljencev v občinah

Zveza: Skupna seja Komisije za državno ureditev (7. seja), Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport (3. seja), Komisije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj (8. seja) in Interesne skupine lokalnih interesov (8. seja)

Spoštovane, spoštovani,

področje ekonomskih imigrantov v Sloveniji ureja nekaj zakonodajnih okvirov, od Strategije ekonomskih migracij za obdobje 2010 – 2020, do Zakona o tujcih, Zakona o zaposlovanju tujcev, Uredbe o integraciji tujcev ter številnih področnih zakonodajnih določil. Navkljub temu pa se v praksi kažejo številni problemi in težave, s katerimi se soočajo občine, javni zavodi na področju predšolske vzgoje in šolstva, zdravstva in drugi. Slovenija sodi v območje držav EU s pomanjkanjem delovne sile, po ocenah strokovnjakov se bodo razmere v prihodnje še slabšale. Zato je nujno preveriti in prevetriti tako zakonodajne okvire kot izkušnje lokalnih akterjev pri integraciji tujih delavcev ter njihovih partnerjev in otrok.

Skupnost občin Slovenije je tako na pobudo podpredsednika SOS, župana MO Velenje Bojana Kontiča, med občinami članicami preverila ali se in kako se soočajo s problematiko hitro naraščajočega števila priseljencev iz držav, ki niso članice EU s stalnim ali začasnim bivališčem v Sloveniji. Opozoril je, da se v MO Velenje iz leta v leto povečuje delež otrok v vrtcih, ki nimajo slovenskega državljanstva in ne govorijo slovenskega jezika. Tega pa ne govorijo tudi njihovi starši, kar povzroča številne težave pri vsakodnevni komunikaciji ter posledično pri njihovem vključevanju v življenje v Sloveniji.

Na povpraševanje so se odzvale občine (MO Kranj, Jesenice, Slovenska Bistrica, Vrhnika, Domžale, Štore, Izola, ...), ki se soočajo s povečanim številom tujih delavcev in posledično večjim številom otrok, ki večinoma prihajajo iz območja nekdanje skupne države, pa ne samo od tam. Med njimi so tudi velike razlike. Otroci in starši, ki prihajajo iz jezikovnega območja srbščine, črno-gorščine ali bosanskega jezika imajo relativno manj težav, tudi zaradi jezikovne bližine. Kadar pa prihajajo iz Kosova, Makedonije, Rusije in Albanije se težave zelo povečajo.

Občine opozarjajo, da se težave večajo v vrtcih, šolah, zdravstvu, ... pomanjkljiva integracija pa pušča odtise še na številnih drugih področjih, pa tudi pri mladih ljudeh samih.

Občine tako opozarjajo na konkretne težave kot:

- Priseljenci – predvsem matere in mlajši otroci mnogokrat niso sposobni osnovne komunikacije v slovenskem jeziku. Težave nastopijo že pri vpisu v vrtec ali šolo, pri podajanju osnovnih informacij, izpolnjevanju obrazcev in dogovorih, saj velikokrat ne razumejo navodil, ne poznajo sistema, brez prevajalca je pogosto komunikacija zelo otežena.
- V začetnem obdobju vključevanja otroka v vrtec je stiska pri otroku lahko izrazitejša oz. dlje trajajoča kot običajno zaradi nerazumevanja verbalnih navodil in vsebin.
- Otroci se tudi težje vključujejo v skupino, težje in zato tudi redkeje navezujejo stike s sovrstniki. Velikokrat imajo družine priseljencev tudi finančno stisko, ki je ne uspejo rešiti, saj se ne znajo obrniti na ustrezne inštitucije. Tako je še dodatno otežena integracija in socializacija otroka.
- Pogosto postanejo ključni prevajalci družine starejši otroci. Tako se na področju zdravstvene oskrbe vedno pogosteje dogaja, da starejši otrok ni le prevajalec temveč tudi spremljevalec drugim članom družine, tudi mlajšim. O tem, kaj vse se lahko »izgubi s prevodom« že pri tistih, ki dobro obvladajo dva jezika (govorjeni in prevajani) je veliko znanega, zato je zavedanje, da se življenjsko pomembne informacije prepuščajo sposobnosti otroka, da jih razume in nato prenese dalje zelo boleče in v bistvu nesprejemljivo. Kot so opozorili v enem izmed zdravstvenih domov, v eni izmed občin - ali je prevedena zdravstvena informacija verodostojna in pravilna, če je otrok, ki prevaja, star sedem let?
- Na ta način se na otroke, za katere prehod iz domačega okolja v tujega že tako in tako ni preprost, prelaga še skrb za vključitev družine v novo okolje. Povečuje pa se tudi njihova odsotnost od pouka, kar še dodatno zmanjšuje možnost tesnejše povezanosti z novimi vrstniki.
- Velik problem predstavlja integracija, vključitev žensk v novo okolje. Zanje je možnosti, da se vključijo v novo okolje še manj.
- V MO Kranj se povprečno v vrtec vsako leto vpiše 12% otrok tujcev/priseljencev. Mestna občina še dodatno opozarja, da se pri oblikovanju oddelkov pogosto dogaja, da je v enem oddelku več otrok priseljencev, kar ne pripomore k večji vključenosti otrok, njihovo znanje slovenščine je tako slabše, slabši pa je tudi pedagoški uspeh. Povečuje se tudi nezadovoljstvo staršev ostalih otrok. MO Kranj tako aktivno deluje pri premostitvi medkulturnih razlik z različnimi izobraževanji, tudi za mame otrok priseljencev, vendar pa so obremenitve za zaposlene v vrtcih in šolah velike.
- Izkušnje občin so podobne, občina Jesenice je zapisala, da so njihovi javni zavodi razvili kar nekaj programov za omenjeno skupino priseljencev (jezikovna izobraževanja,

temeljne kompetence za priseljence...), hkrati pa so ves čas iskali možnost oblikovanja programa, ki bi bil podprt s strani pristojnega ministrstva. Ker pomoč pri sporazumevanju ni socialno-varstvena storitev, ampak je to t.i. laična zaposlitvev (storitev), po razpisnih pogojih ministrstva ni bilo možno pridobiti sofinanciranja (oz. kandidirati s takim predlogom). Zato so morali sami v občinskem proračunu zagotoviti finančna sredstva (13.500 eur) za namen pokrivanja stroškov zaposlitve prevajalke, ki izvaja program zagotavljanja pomoči pri sporazumevanju in sedaj poteka preko Ljudske univerze Jesenice.

- Občine opozarjajo, da je število šolskih ur namenjenih učenju slovenskega jezika in ga financira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport sicer pomemben del vključevanja otrok priseljencev v slovensko okolje, vendar je tega izobraževanja premalo, tako v številu kot v časovni razmejitvi.
- Tudi zaradi priseljevanj prihaja do posrednih dodatnih obveznosti lokalnih skupnosti zaradi večjega števila socialno šibkih migrantov (subvencioniranje najemnin, pravica do stanovanja, več kapacitet vrtcev, šol...), na kar je potrebno še dodatno opozoriti.

V zgoraj omenjeni Strategiji ekonomskih migracij za obdobje 2010 - 2020 je med drugim na str. 30 zapisano:

»... zahteva skupno delovanje državnih in lokalnih organov, gospodarstva, trga dela, socialnih partnerjev in širše družbe. Pri tem se je potrebno zavedati, da priseljevanje lahko reši določene probleme našega gospodarstva, pomanjkanja delovne sile in nekaterih poklicev, vendar migranti niso samo instrument za reševanje kratkoročnih ali dolgoročnejših težav, ampak postanejo del razvijajoče se družbe. Zato mora imeti aktivni pristop k imigraciji za ekonomske namene razvito tudi močno integracijsko komponento....«

V skladu s tem občine seveda pričakujejo aktivnejše ravnanje državne ravni, povezano delovanje državne in lokalne ravni, torej vključevanje lokalne ravni v oblikovanje ukrepov in politik ter vseh drugih za integracijo pomembnih deležnikov, tudi gospodarstva.

S spoštovanjem,

Jasmina Vidmar, l.r.
Generalna sekretarka